

KHỞI NGHIỆP SÁNG TẠO XÃ HỘI VÀ CÁCH TIẾP CẬN CỦA SINH VIÊN CƠ SỞ GIÁO DỤC NGHỀ NGHIỆP

NGUYỄN THỊ LUYẾN *

Email: luyen79sp@gmail.com

Tóm tắt:

Khởi nghiệp sáng tạo xã hội (KNSTXH) đã và đang trở thành một xu hướng được nhiều người quan tâm. Dù là khái niệm mới, đề cập đến một vấn đề mới, nhưng xu hướng này đang lan rộng - không chỉ các doanh nghiệp, các cá nhân mới khởi nghiệp quan tâm đến KNSTXH, xu hướng này còn có mặt trong các tập đoàn, doanh nghiệp lớn. Với mỗi sinh viên dù đang học hay đã ra trường, đều cần trang bị cho mình các kiến thức về khởi nghiệp và khởi nghiệp sáng tạo xã hội, để giúp chính mình và giúp xã hội đạt mục tiêu phát triển bền vững.

Từ khóa: Khởi nghiệp; sáng tạo xã hội; giáo dục

Ngày nhận bài: 03/01/2019

Ngày phản biện: 10/03/2020

Ngày đăng: Tháng 03/2020

Mở đầu

Nền kinh tế hiện đại của mỗi quốc gia gồm 3 khu vực lớn là: khu vực Nông nghiệp, khu vực Công nghiệp và khu vực Dịch vụ. Kinh tế dịch vụ thuộc khu vực thứ ba đang ngày càng chiếm tỉ trọng lớn trong cơ cấu nền kinh tế quốc dân. Trước đây, các khu vực kinh tế chủ yếu thuộc sự quản lý của Nhà nước, thì hiện nay, các thành phần kinh tế đa dạng và phong phú hơn rất nhiều (thành phần kinh tế tư nhân, đầu tư nước ngoài, cổ phần, liên doanh,...). Sự tham gia đa dạng của các thành phần kinh tế đã, đang và sẽ góp phần đẩy nhanh tốc độ phát triển kinh tế - xã hội; và cùng nhau chung tay giải quyết các vấn đề xã hội thông qua các phát kiến sáng tạo của các cá nhân, tập thể, doanh nghiệp, các tổ chức xã hội.

Khởi nghiệp sáng tạo xã hội (KNSTXH) – khái niệm mới - đã và đang trở thành một xu

hướng được các doanh nghiệp, tổ chức, cá nhân quan tâm; Dù là khái niệm mới, đề cập đến một vấn đề mới, nhưng xu hướng này đang lan rộng - không chỉ các doanh nghiệp, các cá nhân mới khởi nghiệp quan tâm đến KNSTXH mà còn trong các tập đoàn, doanh nghiệp lớn đang hoạt động. Với mỗi sinh viên dù đang học hay đã ra trường, đều cần có các kiến thức về khởi nghiệp và khởi nghiệp sáng tạo xã hội, để giúp chính mình và giúp xã hội đạt mục tiêu phát triển bền vững. Khởi nghiệp sáng tạo xã hội đã, đang và sẽ trở thành một xu hướng trong những năm tới cho tất cả mọi người, mọi thành phần kinh tế.

1. Một số khái niệm về khởi nghiệp sáng tạo xã hội

1.1. Khởi nghiệp

Theo từ điển tiếng Việt [2] thì từ “khởi” có nghĩa là “Bắt đầu, mở đầu một việc gì” – bắt đầu

* Nguyễn Thị Luyến - Viện Khoa học giáo dục nghề nghiệp

đầu một điều gì mới mẻ, một việc gì khác lạ, một thời kỳ mới; từ “*ngiệp*” có nghĩa là “*nghe làm ăn, sinh sống*” – nghề nghiệp, sự nghiệp. Như vậy, cụm từ “*khởi nghiệp*” được hiểu là việc một cá nhân hay một doanh nghiệp (DN) bắt đầu một nghề nghiệp, một sự nghiệp mới nào đó.

Khởi nghiệp (KN) chính là quá trình tạo ra một lĩnh vực hoạt động mới cho riêng mình; Và trong lúc khởi nghiệp, Người chủ sự có thể thuê các nhân viên làm các công việc khác nhau dưới sự điều hành, quản lý của mình .

1.2. Khởi nghiệp sáng tạo

* Khái niệm: “*Khởi nghiệp sáng tạo là KN dựa trên sự đam mê tột độ, trải nghiệm tột cùng, công nghệ tột cao, tạo ra các mô hình, sản phẩm sáng tạo, giúp đột phá trong tăng trưởng, vượt trội trong cạnh tranh nhằm giải quyết một hoặc nhiều nhu cầu nào đó của thị trường.*” [5]

KN thành công mang lại rất nhiều giá trị cho bản thân người chủ sự và nhiều lợi ích cho xã hội, cho người lao động.

1.3. Khởi nghiệp sáng tạo xã hội

- *Sáng tạo xã hội (Social Innovation)* bắt nguồn từ những ý tưởng có thể là sản phẩm, dịch vụ hoặc phương pháp mới, tạo ra những thay đổi mới có giá trị cho xã hội, thay thế cho những giải pháp đã có. Các giá trị mang lại từ một ý tưởng đổi mới sáng tạo, cũng cần có các kiểm chứng, kiểm nghiệm thực tế để chứng minh.

Sáng tạo xã hội hay sáng tạo vì xã hội được hiểu là: “Sáng tạo, đổi mới vì xã hội là sự sáng tạo mang tính chất xã hội trong cả kết quả và phương tiện thực hiện. Trên phạm vi hẹp, sáng tạo, đổi mới vì xã hội là những ý

tưởng mới (sản phẩm, dịch vụ và mô hình) vừa đáp ứng được các yêu cầu của xã hội vừa tạo ra các mối quan hệ và sự hợp tác mới” [1].

- *Khởi nghiệp sáng tạo xã hội: Kết hợp* khái niệm sáng tạo xã hội với khái niệm về khởi nghiệp với những hiểu biết trên về doanh nghiệp xã hội thì có thể hiểu *khởi nghiệp sáng tạo xã hội chính là: một “lò chực” mang tính tạm thời được thành lập để tìm kiếm mô hình kinh doanh giải quyết vấn đề xã hội có thể nhân rộng ra được và lặp lại được.*

2. Cách tiếp cận Khởi nghiệp sáng tạo xã hội của sinh viên cơ sở giáo dục nghề nghiệp

2.1. Bản chất của khởi nghiệp sáng tạo vì xã hội

Khởi nghiệp sáng tạo vì xã hội là những ý tưởng mới, những thể chế mới hoặc cách làm việc mới được bắt đầu xây dựng, triển khai để đáp ứng các nhu cầu của xã hội với hiệu quả cao hơn các cách tiếp cận đang có. Thông thường, các sáng kiến khởi nghiệp vì xã hội không chỉ liên quan đến các ý tưởng mới mà có thể cấu trúc lại và khám phá ra cách sử dụng mới các ý tưởng, lý thuyết hiện có hoặc chuyển dịch ý tưởng đã cũ ở quốc gia này sang áp dụng ở một quốc gia khác hoặc trên phạm vi vùng, châu lục. Sự sáng tạo là rất đa dạng đến các ngành nghề khác nhau nhưng vẫn hướng một phần mục đích đến việc tiếp cận, hỗ trợ các dịch vụ xã hội như giáo dục, môi trường, y tế,...

Hiện nay, những thay đổi trên phạm vi toàn cầu về xã hội và môi trường như biến đổi khí hậu, cung cấp nước sạch, bệnh dịch đang ngày càng trở thành động lực chủ chốt dẫn đến sự đổi mới, sáng tạo để đáp ứng yêu cầu của xã hội về những vấn đề này; đồng thời, những thay đổi này cũng đang mang đến những cơ

hội kinh doanh mới có tầm quan trọng và hình thành nên một nhu cầu mới, một thị trường mới với việc sử dụng biện pháp phát triển kinh doanh để hỗ trợ xã hội giải quyết các vấn đề xã hội một cách bền vững và nâng cao chất lượng cuộc sống cho người dân,... Đây cũng có thể coi là mảnh đất màu mỡ cho những người Khởi nghiệp.

2.2. Đối tượng tham gia khởi nghiệp sáng tạo xã hội

KNSTXH không chỉ những tập đoàn, DN lớn, mà KNSTXH có thể là những cá nhân, là học sinh/sinh viên (HS/SV) hoặc một nhóm người nào đó.

Bất cứ người trưởng thành nào, có khát vọng làm giàu, mong muốn thay đổi cuộc sống tốt hơn, đều có thể bắt đầu KNSTXH.

Đối tượng KNSTXH không phân biệt già trẻ, gái trai; không phân biệt dân tộc, tôn giáo, vùng miền; trong hay ngoài nước, miễn sao bạn có một ý tưởng kinh doanh khả thi, có thể đem lại lợi ích cho bản thân mình và xã hội.

Tuy nhiên, hiện nay, đối tượng KNSTXH chủ yếu là các bạn thanh niên trẻ. Đây là những bạn có sự đam mê làm giàu và sáng tạo, nhất là những sinh viên (SV) mới ra trường,

các SV đang theo học và học sinh đã học xong trung học phổ thông (THPT). Lợi thế của tuổi trẻ là: tràn đầy nhiệt huyết, nhanh nhạy, có khả năng nắm bắt những kiến thức và cập nhật công nghệ mới; can đảm và khát vọng; muốn tự khẳng định bản thân hơn những vị tiền bối. Họ chỉ chưa có lợi thế về kinh nghiệm.

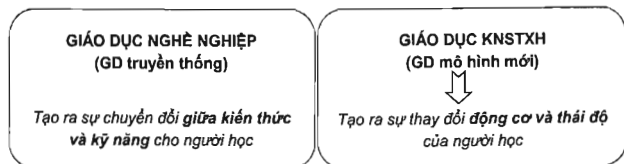
KNSTXH không phải là sự lựa chọn dễ dàng và dành cho tất cả mọi người. Tuy nhiên, bất cứ ai có đủ khát vọng, đam mê, quyết tâm, kiên trì, dũng cảm đối mặt với thử thách, dám vượt chông gai trên con đường KN, thì KN là cứu cánh cho tương lai.

2.3. Giáo dục khởi nghiệp sáng tạo trong cơ sở GDNN

Giáo dục nghề nghiệp (GDNN) là một bậc học của hệ thống giáo dục quốc dân nhằm đào tạo trình độ sơ cấp, trình độ trung cấp, trình độ cao đẳng và các chương trình đào tạo nghề nghiệp khác cho người lao động, đáp ứng nhu cầu nhân lực trực tiếp trong sản xuất, KD và dịch vụ,...

Giáo dục KNSTXH khi đưa vào các cơ sở GDNN thường được thực hiện theo mô hình mới: Mô hình thay đổi thái độ và động cơ của người học (hình 1).

Hình 1. Giáo dục mô hình mới và truyền thống

KNSTXH không chỉ là đơn thuần dạy về KD mà còn khơi dậy tiềm năng của con người; khuyến khích tư duy sáng tạo, tự tin khẳng định giá trị và khả năng bản thân. Thông qua GDKN, người học còn có khả năng nhận diện các cơ hội và theo đuổi các cơ hội, xây dựng ý tưởng KD và biến ý tưởng đó thành hiện thực sinh động.

Giáo dục KNSTXH trong các cơ sở GDNN có vai trò quan trọng bởi nó vừa tăng cường định hướng nghề nghiệp, khơi dậy tiềm năng của người học, phát triển tư duy sáng tạo, hình thành ý tưởng KN, kích lệ lòng đam mê của tuổi trẻ; hun đúc khát vọng làm giàu chính đáng của tuổi trẻ và biết nắm bắt cơ hội làm giàu, góp phần vào việc tăng trưởng kinh tế xã hội trong thời kỳ hội nhập; vừa đảm bảo các chỉ số an toàn môi trường – xã hội.

2.4. Tổ chức lồng ghép giáo dục khởi nghiệp trong cơ sở GDNN

Có thể tích hợp nội dung giáo dục khởi nghiệp trong việc tổ chức dạy chính khóa cho học viên. Tuy vậy, chương trình có thể được điều chỉnh và truyền đạt cho phù hợp với thời gian của cơ sở GDNN. Trong trường hợp này, nó có thể được tiến hành theo một trong các phương án sau:

- ① Nội dung Giáo dục KNSTXH được dạy như các chủ đề độc lập, tích hợp vào các môn học khác nhau vì mỗi chủ đề đều có tính khép kín.
- ② Tổ chức như hoạt động của câu lạc bộ ngoài giờ lên lớp.
- ③ Tổ chức dạy như một môn học tăng cường trong thời gian nghỉ hè.

Kết luận

Sáng tạo, đổi mới vì xã hội đã và đang được phát triển thông qua một quy trình

“từ dưới lên”. Quy trình này hiện còn ít được khái quát hóa để tổng hợp thành các lý thuyết về sáng tạo, đổi mới vì xã hội và các giá trị của sáng tạo, đổi mới vì xã hội. Do đó, cần phát triển trước hết là về phương pháp luận để xây dựng được hệ thống đánh giá, phân tích lợi ích trên quan điểm kinh tế, xã hội, môi trường, văn hóa và chính sách,... cho các hoạt động sáng tạo, đổi mới vì xã hội. Qua đó, cung cấp các kiến thức, kĩ năng và hứng thú cho sinh viên/ học sinh tiếp cận khởi nghiệp sáng tạo xã hội.

Ngoài phát triển nghiên cứu về lý thuyết khởi nghiệp sáng tạo vì xã hội, cần tạo điều kiện phát triển các giải pháp sáng tạo, đổi mới vì xã hội để tăng cường hiệu quả khởi nghiệp cho học viên □

Tài liệu tham khảo

- [1]. Caulier-Grice, J., Kahn, L., Mulgan, G., Pulford, L. & Vasconcelos, D (2010), Study on Social Innovation: A paper prepared by the Social Innovation eXchange (SIX) and the Young Foundation for the Bureau of European Policy Advisors. Young Foundation/European Union
- [2]. Hoàng Phê (Chủ biên) (2018), Từ điển tiếng Việt, Nhà xuất bản Hồng Đức
- [3]. Murray, R., Caulier-Grice, J. & Mulgan, G. (2010), The open book of social innovation London: National Endowment for Science, Technology and the Arts. Available Online: www.nesta.org.uk/library/documents/Social_Innovator_020310.pdf
- [4]. Forandin-depthdescriptionofEuropean Commission funding streams and programmes supporting social innovation see Hubert (2010), Empowering People, Driving Change: Social Innovation in the European Union. Bureau of European Policy Advisors (BEPA).

[5]. Social TrendSpotter. What is the Difference between Social Innovation, Social Enterprise & Social Entrepreneurship?

<https://medium.com/@socialtrendspot/what-is-the-difference-between-social-innovation-social-enterprise-social-entrepreneurship-fe3fce7bf925>

SOCIAL CREATIVE STARTUPS AND APPROACH OF VET STUDENTS

Nguyen Thi Luyen *

Email: luyen79sp@gmail.com

Abstract:

Social creative startups has been a trend of particular concern for many. Although this is a new concept dealing with emerging problem, this trend is spreading among enterprises, even big corporations, and people who are just launch their startups in such field. Every student and graduate need to take up knowledge about social creative startups to help themselves and the society achieve sustainable development goals.

Keywords: Startups; social creative; education

* Nguyen Thi Luyen - National Institute for Vocational Education and Training